

Blaje Koneski
Блаже Конески

Bir Ömür Şiir...
Цел живот поезија...

Seçki ve Türkçesi:
Suat Engüllü

Избор и препев на турски:
Суат Енгуллу

İSTANBUL 2016 –
ИСТАНБУЛ 2016 –

Ağır Oyun*) Тешкото

Uy, uyyy ağır oyun! Hoyrat ığlığı duyulunca zurnaların,
yankılanırcasına gumburdeyince davul yerin
derinliklerinden –
neden acı bir hüzün saplanıverir göğsüme,
gözlerimden ırmaklar akıverir neden
ve neden çocuk gibi ağlamak gelir içimden,
elim ermez gücüm yetmez, yüzümü gizlerim neden –
dudaklarımı ısırır, taş basarım bağırırma,
zavallı kalbim feryat etmesin diye.

Uy, uyyy ağır oyun! İşte, ihtiyarlar çıkıyor orta yere,
alınlarında dalgınlığın izi, gözlerinde nem
sakin ve yavaştır yumuşak çimenler üzerinde
atılan ilk adım, zamanla yığılan onca kederden.
Davul gumbürdüyor ansızın, çığlık yükseliyor göklere
ve birer şimşek akıyor âdeta her bakışta,
öne eğiliyor, geriliyor, akın edercesine
hareket ediyor sıklaştıra sıra.

*) “Teškoto” (Тешкото) adıyla bilinen, davul zurna eşliđinde,
sadece erkekler tarafından oynanan Makedon halk oyunu.
(Ç.n.)

Tüngülen delikanlılar oyuna katıldılar, yaşlılarla omuz
omuz;
dayanamadı yürek – hücrelerde kanı kaynayan o kurşuni
şahin,
dayanamadı gözde sönuveren o yalap yalap alev,
dayanamadı o kanatlanmak isteyen gençlik!
Dalgalandı hora! Dönüverdi dünya,
altüst olan bu ağ – kökünden sökülüyordu âdeta
ve titreşiyordu etraftaki kara tepeler
seslerin yankısıyla.

Toprağımıza ezelden gelen güçle
kaynaşvermiştir sanki bu coşkulu hora
nehirlerin sözleri ağıldar özünde,
yabanıl ve korkunç bir rüzgâr uğuldar
fısıldar durur olgun tahıllar
ve akşamın kokusu yayılır sessizce,
ateşli soluğuyla toprak
nefes alır ilkyazın tokluğu içinde.

Sanırsın ki çileli halkımın ruhu
ağır oyunun özüne işlemiştir derinden –
ağır ve karanlık yüzyıllar boyunca
kanayan acıları, kahrolası tutsaklığı içine atan,
mutlu nesiller, özgür bir dünya uğruna
yüzyıllara meydan okuyan düşünceleri yaşatan,
uçan turna gibi çığlık çığlığa
sevgi uğruna ölümü göze alan türküleri ığıran.

Uy, uyyy ağır oyun! Her ne zaman seyretsem seni
sessizce,

dalga dalga yoğun bir sis iniverir gözlerime
ve birdenbire – hora tepenler yönelir sonsuzluğa
dağlar yiter sessiz sağır, belli belirsiz ıssızlıkta –
göz gözü görmeyen koyu sisin içinden

ağır ağır çıkıp ilerler gölge gölge, yan yana –

babasının peşinden giden oğul, dedesinin izinden yürüyen
torun

bu ucu bucağı görünmeyen horada.

Onların ovasıdır zifiri karanlık zamanlar,
prangaların şakırtısı – algısıdır onların,
başlarını öne eğmiş yürürler,
yavaş yavaş – adım adım.

Uy, uyyy zamanlar, halkımı karanlıklar içinde yaşatan,
açgözlülüğünüzü kim anlatabilir yeterince?!
Harabeler, akan kanlar karşısında şaşakalan dehşeti
hangi dille, kim dile getirebilir gereğince?!

Sayısını kim söyleyebilir kanayan yaraların,
ateşe verilen gecelerin, ıssız kalan kül edilmiş yerlerin,
yüreklerle katmer katmer yığılan acıların,
gözlere dolan yaşların, dudaklardan dökülen ilenlerin?
Uy, uyyy ağır oyun! Zinciriydin sen kölelerin,
lanet olası zorbanın ganimetten saydığı
elleri bağlı esmer kızların, duvağına doymamış gelinlerin
uzayıp giden kafilesi.

Uy, uyyy ağır oyun! Ağaçları yeşeren ormanda
halk oluncaya kadar, kölelerin zinciriydin sen,
yüzyıllardır biriken acıları silkeleyip üzerinden
isyanın horasıyla coşuncaya kadar!
Kan ve ateş içinde dalgalandı oyun,
haykırışlar yankılandı, gürültüye, dumana boğuldu
her yer –

yayıverdi seni o isyankâr adımlar
dört bucağına yurdun.

Uy, uyyy ağır oyun! Özgür köylerimizde,

tepilen bu horayı ilk kez görünce şimdi,
garip midir – akması ılık göz yaşlarının,
garip midir – yüreklerde tazelenmesi acının?!
Ellerinde altın armağanlar, duyulmamış türküler dilinde,
yüzyıllar süren esarettten geliyorsun, ey halkım.
Kat be kat artacak ektiğin buğdayın verimi de,
anlamı da, efendisi olacağın hayatın!

İntikam Одмазда

Sıkıca sarılıyoruz hayata,
aldatmanın bir yoluna bakarak
kaçıyoruz ölümden.
Bir şeyler kapıp götürüyor herkes,
yarını hiç düşünmeden,
eline geçirdiğini alıp gidiyor, tez elden.
Kimi zaman da
en sevdiklerimizi sadece
şöyle bir cezalandırmak
isteriz
çekip giderek.
Hayatlarındaki anlamımızın
ne olduğunu görsünler diye!

Sabah Утро

Ey, parka sabah sabah gelenler,
tuhaf insanlar olmalısınız siz,
vardır herhâlde bir eksisiniz!
Ah, şu örümcekağının titreşimini yakalayabilsem,
ele geçirebilsem ah, güneşin
şu yapraktaki pırıltısını,
beyaz kelebeğin
uçuşunu hissedebilsem ah!
Ey, parka sabah sabah gelenler,
aynı şeyler değil mi aklımızdan geçenler?

Eşsiz Silsile
Полн циклус

– Türk şairi Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın bir
şiiirinin çeşitlemesi –

Her şey başkaydı dördümüz hâlâ bir arada olduğumuzda:
Gençlik, Sevgi, Ölüm ve Ben.

Üçümüz kaldık sonra:
Sevgi, Ölüm ve Ben.

Şimdi ise, bak işte, ikimiz varız sadece
yüz yüze:
Ölüm ve Ben.

İlk başta
son derece mütevazıydı,
Ölüm'ün durduğu yer.
Sonunda dördümüzden hiç biri
geriye kalmasın diye
üstünlük sağlamanın,
durdurdu şimdi.

Paskalya Yumurtası
Велигденско јајце

Kırmızı sağlık için,
kırmızı neşe için,
kırmızı mutluluk için!
Kırmızı beyaz, sağlıklı yaşa!
Kırmızı beyaz sağ yanacığın,
sol yanacığın kırmızı beyaz,
kıkır kıkır gülüversin bu nazikçe gıdıklamadan
erkek yavrumuz.
Bizim beklentimizse – yükün azalması,
umut bir de tazeliği eksilmeyen anılar.
Her şey bu işte!

Cinayet
Злосторство

Yıllarca beni hayata
bağlayan şey
kayboluyor şimdi –
sende keşfettiğim
o kızcağızı,
sen öldürdün.
Bu cinayeti rüyamda gördüm, kızcağız
onu kurtarmamı istedi seslenip dehşet içinde,
benden uzakta oluverdi ama her şey,
gerçekte üstelik,
yani anlayacağın
benim ulaşamadığım yerde.

Şiirim
Мојата песна

Tıpkı bir hemşire gibi
son zamanlarda
hasta yattığım
yatağın üzerine eğiliyordu
sık sık, o da.
Dinliyordum dile getirdiği her şeyi,
o ise anlatıp duruyordu durmadan
ne çok çektiğini bu dünyada.
Onun söylediklerinden
ruhum
rahatlıyordu
bir bakıma.

Makedon Şairleri Македонски поети

Ne kader ama!
Dünyanın en saçma sapan
işini yaptığını sanabilir insan.
Gene de Ratsin*) ve Vaptsarov**))
heybetli iki çam gibi
uğuldar dururlar
ve yine
her şey
tepeden tırnağa
insanca anlamlar taşır.

*) Koço Ratsin (Кочо Рацин), 22 Aralık 1908, Köprülü, Osmanlı İmparatorluğu - 13 Haziran 1943, Lopusnik Dağı, Yugoslavya Krallığı. 13 Haziran gecesi, partizan matbaasından dönerken, nöbetçi tarafından kazaen vurulup hayatını kaybetmiştir. (Ç.n.)

**) Nikola Yonkov Vaptsarov (Никола Јонков Вапцаров), 07 Aralık 1909, Bansko, Pirin Makedonyası, Osmanlı İmparatorluğu - 23 Temmuz 1942, Sofya, Bulgaristan Krallığı. Sofya'da bulunan bir kışlada kurşuna dizilmiştir. (Ç.n.)

Değişimler Промени

Gece boyunca yağdı yağmur.
Rüya kılıktan kılığa soktu durdu
bütün gece tasamı.
Uyandım,
hayret ettim neyin nesiydi içime sinen ağırlık.
Hemen anımsamaya başladım ama
ve içime sinen tasa
kavuşuverdi yine eski adına.
Öyle çok nedeni var ki birbirimize acımanın.
Saçaklar damlıyor hâlâ.
Hava açılmaya başlayabilir az sonra.

Yaşam ve Ölüm Живот и смрт

Dünyaya gelmemiş olsaydım eğer,
farkım olmazdı
sağırdan ve körden
kötürümden de;
hatta ekmek nedir
bilemezdim asla
gün nedir
ve güneşin altın bakışı ne,
dünyaya gelmemiş olsaydım eğer.

Dünyaya gelmemiş olsaydım eğer,
huzur içinde olurdum,
bilcümle dünya dertlerinden
azade.

Görüşme Видување

Petruş Amca gelmiş Drenovtsi'den. *)
Evremler'e konmuş.
Mitrovden**) kutlanacak ya.
Hayli zaman oldu buralara gelmeyeli!
Bildirdan beri.
Dalak illetine yakalanmış, zavallıcık.
Ziyarete gidelim, hâli nicedir görelim.
Onunla muhabbet etmenin tam zamanıdır şimdi.
Kim bilir
günün getireceği nedir
nedir gecenin getireceği?
Bir görüşme – bir ömre bedel.

*) Drenovtsi (Дреновци), Pirlpe kenti yöresinde bulunan Dolneni Belediyesi'nin doğusunda, Babuna Dağı'nın güney eteklerinde yer alan bir köy. (Ç.n.)

**) Selanikli Aziz Dimitrios şerefine, Makedonya'da 8 Kasım tarihinde kutlanan Hıristiyan yortusu. (Ç.n.)

Sisli Sabah
Маглено утро

Güneşi kül kaplamış.
Dur, bekle
savuruversin uzay rüzgârı.
Dehşet saçmak için yaratılmıştır bu gibi sabahlar.
Soğuşun, kaval kemiklerine saplanan dikenleri.
Hazırım, her türlü yenilgiye razı olmaya,
ellerim yukarıda işte.
Yalnız bir şeyi aklım almıyor hâlâ –
sen bana nasıl yabancı olabilirsin ki?

Vasil Çipov
Васил Чипов

Uğurlamaya gelemedim,
bağışla beni, kardeşim!
Öyle oldu işte.
Bir seferinde
Patele'de*)
Ostrovo Gölü'nü**) gördüğümde
seni anımsadım
ve baharın hazzını
seninle paylaştım
o zaman.

*) Patele (Пателе), Yunanistan'da, Ege Makedonyası'nın Florina bölgesinde bulunan Ostrovsko Gölü'nün batısında, Selanik-Florina-Manastır tren hattı üzerinde yer alan bir Makedon köyü. (Ç.n.)

**) Ostrovo Gölü (Островско Езеро), Ege Makedonyası'nda, Yunanistan'ın Florina ve Pella ilçeleri arasındaki dağlık bölgede yer alan; Makedonya ve Yunanistan sınırı boyunca uzanan Nice Dağı ve tepesi Kaymakçalan'dan kaynaklanan derelerin döküldüğü, 540 m rakımlı doğal bir göl. (Ç.n.)

Şimdi,
kardeşçe sarılmaya hasret,
o ebedî yalnız adam
sen,
sonsuz sadakatle bekliyorsun beni
yattığın o balçıkta.

Hüzün Tara

Kan tere boğdu sözü hüzün
sığınılan kabuğu altında dizenin.
Acı kederlerle haşır neşirim bugün
sessiz sedasız efkârlar içindeyim.

Erken sonbaharın nefesleriyle
olgunlaşmadadır hüznüm,
izler bırakır kumun üzerinde
atılan kararsız ve titrek adım.

Saçma sapan konuşmaya itiyor,
huzursuzlukla yankılanan sesim.
Sükûn, sabır, çiledir ama
hüznün öğrettiği bana.

Söz hüzne boğuldu büsbütün
dayanıklı kabuğu altında dizenin.
Acı kederlerle haşır neşirim bugün
sessiz sedasız efkârlar içindeyim.

Tarih
Историја

Sonbahar sabahı. Petre geldi aşığılardan. “İyi sayılır! Sis kalkmaya başlamış burada.” dedi. Dediğı karşısında şaşakaldım. Sis henüz inmeye başladı burada! Hatta az önce güneş bile göründü biraz.

Bunun hemen ardından, ben şehre indim. Göz gözü görmüyordu orada. Ancak o zaman anlamını çözdüm Petre’nin söylediklerinin.

Tarihte her zaman durum böyledir!

Düş
Сонот

Uğraşma beni görmeye,
kendi yatağımdan akar giderim,
zordur beni anlaman.
Günlerin beyaz kireç taşı altında,
yer altı ırmak gibiyim,
uzak bir çocukluk gecesindedir –
kaynağım.

Gece
Ноќ

Sağır gece.
İt uluyor.
Çirkin çağrı.
Öfke yoğun.
Gece sağır.
Uluyor it.
Dem vuruyor ölümden.

Boyun
Превалец

Günlerin burgacında feleğini şaşırımış,
onu seven kadınların zamanları da,
fırsatları da yoktu onunla karşılaşmaya.

Bakıyor şimdi aynı kadınlar
– ufukta karaltıymışçasına
sessiz sakin yürüyen yolcuya,
az sonra boynu geçmiş olacaktır adam;
gözlerinden kayboluyor bir daha dönmemecesine.
O, güzel görünüyor onlara, uzaktan, guruba karşı.

Nasıl hissettiğini, o kendisi bilir ancak:
hem dermansız hem yıpranmıştır artık,
tozlar yağmıştır saçlarına, gıcırdamadadır
toz zerrecikleri kurumuş diş etleri arasında.

Karanlık bir vadiye iniyor o yavaş yavaş –
onu izleyemeyecek kadınların bakışları orada.

Kuraklık Суша

Kuraklıkta soğulmuş pınarlar gibidir
gözlerim
bu taşlık, çorak, ııssız diyarda.

Bir damla yağmur için nasıl yalvarıp yakarıyorsa
yazın cehennem sicağında toprak,
öyle yalvarıp yakarıyor gönlüm bir damla yağ için
iki gözüm bu yaşı akıtacak durumda olmasa da.

Bil; ibret olsun diyedir bu!
Hiç yoktan kavrulmuyor ekinler susuzluktan
ve nedensiz ölesiye açlık çekmiyor dünya,
lânetlenmişlerin ardından da böyle
hüngür hüngür ağlanmaz boşuna.

Gyore'yi Anımsama Сеќавање на Ѓорета

Rahmetli oldu Gyore.
Bir yıl geçti ölümünden.

Kendi kendine fısıldayıp duruyor
bakımsız kalan avlusundaki elma:
“Dayansam dayansam en çok iki üç gün daha
dayanabilirim çiçek açmamaya
ardından tuttuğum yasla.
Bundan sonra karşı duramam bahara.”

Kale Кале

Varoş'taki*) kalenin inşaatı sırasında, Marko, erkek ve kadın, küçük ve büyük ayrımı yapmaksızın topladığı kalabalığı, angaryaya koştı. Elden ele verilen taşlar Pletvar'dan**) Varoş'a ulaştırıldı. Henüz kundaktan çıkmamış, emzirilemeyen yetmiş çocuk hayatını kaybetti.

Halk Efsanesi

Yükseliyor taş kalem bu aydınlık günde
sağlam surları ve zarif kuleleriyle,
ovanın yukarısındaki sarp kayalık üzerinde
kanatlarını açmış şahin gibi baştan başa gözlüyor ovayı.

Ben bu kaleyi yapmak için doğmuştum zaten.
Kötülüğün karşısına dikilip kalkan ve tehdit olsun diye.
Kaderin çağırdığı bendim
sarp yamaçta, üstelik rüzgâra karşı

*) Günümüzde, Makedonya'nın Pirlpe kenti sınırları içinde, Marko Kuleleri eteklerinde yer alan bir yerleşim. (Ç.n.)

**) Pirlpe Belediyesi'ne bağlı bir köy. (Ç.n.)

biten çam gibi bu yerde
kalenin yükselmesi gerektiğini
öğrenmiş olayım diye,
ve kötülük burada karşılanmalıdır,
niyeti alt edilsin,
buradan ileri gidemesin diye.

Yollarını bilmeden hayatı devam ettiren
küçük ve büyük, kadın ve erkek,
herkesi bir araya getirdim,
kıtık ve saman, her şeyi bir yere yığdım bu yüzden.

Ellerini zincirlerle değil
beyaz taşla bağladım –
Pletvar'dan Varoş'a
elden ele taşısınlar diye,
beyaz taş nasırlı avuçların
evleğinden berrak su gibi aksın,
güneşin altında parıldasın diye.

O ellerin nasıl bitkin düştüğüne,
yorgunluktan yüzlerin nasıl çöktüğüne
ve susuzluktan dudakların nasıl çatladığına
bakamazdım ben, istesem de.
Kavurucu sıcaklar altında o lanet anızlıklarda
mini minnacık ellerini
bir türlü bulamadıkları biciğe uzatan
kundağa sarılmış süt çocukları viyaklarken
anaların ağır ilençlerine
istesem de, kulak kabartamazdım ben.

Değişmez alın yazımdır çünkü benim:
Kötülük karşısında kermen dikmek!

Kızgın kaya üzerindeki
çevik kanatlarıyla kanatlanmaya hazır şahin misali,
taştan kale yükseliyor işte, günlük güneşlik günde.

Fakat gece çöküyor yavaş yavaş
ve perde perde inen karanlık örtüyor beyaz kuleleri,
sönüyor birer birer mazgalların ışıkları,
derin sessizliğe bürünüyor her yer,
giderek zayıflıyor,
kesiliyor,
tükeniyor kuvvetim.

Ve yerin dibine batıyor sanki yavaş yavaş her şey,
sanki etrafta hiçbir şey yokmuş önceleri,
hiçbir zaman hiçbir şey yapmamışım sanki.
Ve böylece çakal yürüyüşüyle uyku yaklaşıyor yanıma,
bilincin son çitlerini de aşmasına az kaldı,
tedirgin edici şüpheyi dışarı çıkarmaya,
beni günahımla baş başa bırakmaya hazır.

Adsız bir kalabalık yaklaşıyor karanlığın içinden,
sadece hayatın devam etmesini sağlayan
küçük ve büyük, erkek ve kadın,
kıtık ve saman hep bir arada;
ve nasırlı ellerindeki ağır taşlar misali
ilençlerini taşıyor kalabalıktakilerin her biri:
“Sen nasıl öldüğümüzü görmüş değilsin, Marko, –
biz ölüyoruz.

İnsanın saçlarını diken diken eden,
küçücük çocuklarımızın, bizim yavrularımızın,
nasıl viyaktıklarını duymuş değilsin sen, –
biz duyduk ama.

Yazın yakıcı sıcağındaki pınar misali
perişanlığımızı bile kurutan
bizi sonumuza,
son arzumıza getiren,

o senin gerçeğin lanet olsun, Marko!”

Üzgün meleklerin kınamaları eşliğinde, avaz avaz ağlıyor,
sağduyudan yoksun rüyamda, ölü yeni evliler;
kendi günahım karşısında yalnız kalıyorum, çaresiz.

Ve kendi adaletimden başka,
kör olasıca bir adalet olduğunu da
fark ediyorum dünyada,
iyi ile kötünün gelgitleri içinde her şeyin
eşitlendiğini de sezinliyorum hayatta,
tıpkı bulanık ve berrak ırmakların döküldükleri
dinginleşmekte olan denizde dinen dalgalar gibi.

Uzaklardan duyuyor gibiyim artık
kötülüğün kaçınılmaz gelişini,
öngörülemmez ve sayısızdır
onun yolakları, boğazları
ve ona yol gösteren evlekleri, –
durduramayacaktır yaptığım beyaz kale,
durduramayacaktır onu asla
aksine bir gurur verici düşünceyi daha
yıkmaya zorlamış olacaktır onu sadece.

Marko Manastırı Марковиот манастир

Kaleyi inşa ettiği sırada, yetmiş çocuğun ölmesi günahının kefareti olarak, Marko yetmiş kilise yaptırdı.

Halk Efsanesi

Manastır yaptırdım gizli yerde,
uzun zaman tenhalıkta kalsın diye,
beni anlatsın bir zamanlar vakti geldiğinde.
Ey yıkıcılar, içinde altın ve gümüş bulamayacaksınız,
salt kederli gönüldekinden farksız
soğuk yarı karanlık olacaktır bulacağınız.

Girişindeki sundurmanın eşiğini ilk kez geçtiğimde,
döşeme taşları acı acı yankılandı ayaklarım altında;
öyle ki duruverdim anında –
ve ardından karanlık sessizlik işledi bütün damarlarıma
her yanımı saran ürpertiden farksız.
Kilise kapısının iki yanında, iki aziz,
korku dolu bakışlarla,
önerine uzattıkları elleriyle, heyecan içinde
daha ileriye gitmemem için uyarıyorlardı beni.

Fakat ben kubbenin kemerleri altına yürüdüm sabırsızlıkla

o an birdenbire gerçek kendimi tanımaya başlamışçasına.
Etrafa baktım
ve hareketlendi duvarlar –
yarı karanlıkta gizlenen, belirsiz suretler,
çıkıyordu karşıma ben yürüdükçe,
sessizce ve canavarca yaklaşıyorlardı bana:
yüzlerinde akıllamaz ızdırap ifadesi okunan adamlar,
kalkan kalkana, kılıç kılıca gelmiş karanlık cengâverler,
cenaze başlarında ağıt yakan ağıtçı kadınlar,
çok büyük acılar içinde kasılan,
oklarla delik deşik edilmiş, can çekişen bedenler,
ellerinde söğüt dalları
kalabalık içinde kaybolmuş çocuklar.

Gayriihtiyari, yürüdüm, ortalıkta
etrafımı sarıverdi orada gözüme görünen herkes,
karabasan düğümleriyle sarıp sarmaladılar,
sessizce izleyerek ve bir şeyler bekleyerek benden.

Konuşun! – dedim.

Fakat kemerler arasındaki sessizliği yıkıverdi sesim
ve yalnız bıraktı beni vicdanımın yanılısaması karşısında,
çekilip gitti çünkü onlar sessiz sedasızca
ve yine gözden kayboluverdiler duvarlarda.

Tanrı'ya dua edecekmişçesine durdum sunak önünde,
sakinleşmiş değildim henüz.
Kubbeden gelen acı bir kadın hıçkırışı duydum o esnada:
ellerini umutsuzca kaldırmış, parmak çitirdata çitirdata,
ağlayıp sızlayan Rahel'di bu
ölen yeni evlilerin yanı başında,
kederi yayılıyordu kâinata.

Aklım başımdan gitmişçesine çıktım kiliseden
ve yürüdüm aşağılara doğru.

uzuvlarım birer sütuna dönüşüyor sandım yürürken,
sanki bir kubbe kondurulmutu üzerime,
manastırın soğuk boşluğunu içimde taıyordum sanki,
fakat biliyordum ki bütün bu zaman zarfında –
iç karartıcı suretler susuyordu karanlığımda,
kaçış yoktu, af yoktu, anı bırakmak yoktu.

– Kandili yakın! – diye bağırdım ben.
fakat sönük bir ocaktı, ocakbaının klyd yüreğim,

yürüyor ve hissediyordum:
manastırını mezarıma taıyordum.

Ana
Ана

– Anne Pennington'un*) anısına –

Daha güzel bir ülkenin melikesiydi
benim gözümde o;
avare dncelerime
sığınılacak bir yer ve teselli
bulunabilirdi sanki
bir yerlerde, gerektiğinde.
Hlbuki o kendi yazgısını taıyormu beraberinde.

Çocukluğumu gözler önüne seren,
kyme açılan o gizemli pencere,
Pirlepe'ye hkim,
Treskavets'e**)

*) Anne Elizabeth Pennington (1934-1981); İngiliz Dilbilimci;
Slav araştırmaları uzmanı. (.n.)

**) Bir Ortodoks mabedi olan, XIII. yüzyılda inşa edilen, 1280
metre rakımlı Treskavets (Трескавец) Manastırını, Pirlepe'ye 10
kilometre mesafede bulunan, Makedonya'nın en güzel
manastırlarından, Ohri Piskoposluğu'nun en önemli
merkezlerinden biridir. (.n.)

gitmeyi düşünüyordum
bir vesileyle, birlikte.
Fakat herkes kendi yazgısını taşırmış beraberinde.

Horlama
Презир

Neden geri çevirdiniz sözümü?
Konuşmak cesareti getirir,
cesaretin beraberinde hüznün gelir.
Sana, "Sevgilim!" dediğim zaman –
karardı beyazlığın birdenbire,
horladın beni bütün bedenle.

Mağrurluk Вообразеност

Mağrur olmamın zamanı geldi dayandı.
Sonum yaklaşıyor
alçak gönüllülüğe son olsun artık.
Sözüme güç katıyor
bendeki zaaf.
Birçoklarını hor görebilirim
bir istesem yalnız.
Önemli bir mesaj
getirdiğimi duyurmak için
mağrur olmamın zamanı geldi dayandı en sonunda.

Evlilik Şiiri Брачна песна

Virgino Tepesi'ndeki*) o küçücük evde
ataerkil hayata
devam etmiş olacaktık az daha.
Böyle bir olay gerçekleşseydi eğer.
Eski bir yüzük parıldamış olurdu elinde,
bilirdin en güzel elbiseni
ne zaman giymen gerektiğini.
Böyle bir olay gerçekleşseydi eğer.

O küçücük evin önünde duruyorum şimdi.
Bana yabancı perdeler çekilmiş pencerelerine.

*) Virgino Tepesi (Виргино брдо ya da Виргински рид), Üsküp'te, üzeri örtülen Serava Irmağı'nın sol yanındaki tepenin adıdır. Üzerinde Sultan Murat Camii ile Saat Kulesi'nin yer aldığı tepede, XI. yüzyılda inşa edilmiş olabileceği tahmin edilen Virgino Manastırı'nın da bulunduğu söylenmektedir. (Ç.n.)

Müze Ziyareti Посета на музеј

Küçük salonun girişinde
kendiliğinden birleşti elleri
tatlı bir heyecan içinde.
Yan yana oturdular, bankta, birbirlerine çok yakın.
kendi hayatlarını anlatmalarına gerek yoktu –
Claude Monet'nin "Kırmızı Nilüferleri"ne bakıyorlardı,
Picasso'nun "Guernica"sı susuyordu arkalarında.

Dante Данте

Ömrümün tam ortasında, dedi Dante –
karanlık bir ormana daldım
ve bugüne kadar – diye ekledi sonra da –
bir daha hiç çıkmadım.
Eşik geçildi
sayılır artık,
oysa bekliyorum hâlâ
dönüşümün geleceği,
ruhun kendini yenileyeceği anı.
Hiçbir sorunun cevabını veremedi hayatım,
müthiş bir şaşkınlık ve çaresizlik içinde
kanatları demir parmaklıklara çarpan
kafeste kapalı kuştan farksız canım.
Unutulmuşluğa bıraksam mı kendimi,
atsam mı yokoluşun kucağına;
teslim olsam mı zihin bulanıklığına?
Yoksa ayağa kalkıp
tutunacak dal mı arasam
bu aydınlık ve hüzünlü, acı veren belirginlikte?
Kim bilir kaçınıcı kez
yolumu şaşırmış olmanın
hesabını vermeliyim yine,
fakat kime,
nereye başvurmalıyım

ben ki hayatta bir bir geenim
bütün halkalarından cehennemim?

Bir ses ulaştı kulağıma tam o anda:
biraz daha serinlik ara bul, ey ademoğlu,
ruhunun diyarında.
Sakin teslim olma, asla!

Yeniden Dikmek Пресадување

Seksen altı yaşında
Annem
beyaz, pembe ve al sardunyaları –
yeniden dikmeye karar verdi.
Hiç de kolay sayılmaz bu iç.
Çok zordur hatta.
Ne cesurca, ne karşı koyulamaz girişim!
Küçük bir taş koyulmalı saksı deliğinin üstüne,
ardından sağlıklı toprak doldurulmalı içine,
biraz gübre serpiştirilmeli üzerine,
sonrasında körpe filizler seçilmeli.
Neyin nasıl yapılacağı düşünölmeli,
dikim sırasında somurtkan olmamalı,
sevgi dolu sözler fısıldamalı,
tıpkı gençlik yıllarındaki gibi
her şey tekrar güzel olsun diye.

İlinden Şarkıları
Илинденски мелодии

1.

Beyaz gülsün – çiçeklenir, gönlüm' çeler durursun,
gün gelende, nazlı dilber, elbet benim olursun!
Gençlik sensin, yüreğimi sevinçlere gark eden,
yavru dilber, okşayayım, bağrıma basayım seni!

2.

Sus, zavallı yüreğim, sus!
Mutluluğa erene dek,
hapislerde, zindanlarda
çok ızdırap çekeceksin.

3.

Geçen gece karanlığın içinde
akçaağaç hışırdadı hüzünle.
Yatar yatmaz, daldım derin uykuya,
içime kurt düşürdü gördüğüm rüya:
Kapkaranlık bir sis çöktü üstüme,
sis içinde bir çift şahin uçuyor,
kanatları inci mercan saçıyor.

Söyle, anam, yaşlı anam,
bu düşü neye yormalı?

– Ağır şomluk, sonsuz acı
yansıyor, oğlum, düşünden:
yoğun sis – karanlık zindan,
iki şahin – iki kardeş,
donuk inci – sinsiz zincir.

4.

Yârim zindanda çürüyor,
ağır pranga ayağında,
paslı zincir ellerinde.

Kimseler gelmiyor
yârimi görmeye,
vay dertli başım!

Sabah kapı açılacak,
yâr hücreden alınacak,
gencecik cana kıyılacak.

Kimsenin sesi çıkmıyor
yâre yardıma gelen yok,
vay dertli başım!

5.

Behey kuzgun, Őom 6tüşlü siyah kuşum!
Sesinde uğursuzluk, kara haber getirdiğin.

6.

Hüzün çöktü ruhuma, acı kararttı içimi,
genç yaşında veda ettin hayata.

Güçlü delikanlıydın, korkusuz yürek göğsünde,
tutsaklık ağır geldi, yenik düştü yüreğin.

Tüfeğin omzunda, kurduğun seçkin bölükle
yurt tuttun yüce dağları, yeşil kuytu ormanları.

Kötülüğü siper etti, pusuya düşürdü düşman.
Hesabı sorulsun diyor, senin meçhul mezarın.

Yaşlı Kadın Старата

7.

Çektiğin haksızlıklar yetti
Kalk ayağa, Gotse Voyvoda!

Dağlar bekliyor seni,
seni gözlüyor ovalar,
tarlalarda bitkin köylüler,
zindanlarda zavallı esirler.

Kalk ayağa, halkın evlâdı,
esir halka önderlik et!

Baharımız bahar olsun,
kırlarımız bizim olsun,
köylerimiz huzur bulsun
çocuklar neşemiz olsun!

Karşılıksız kalır gün boyunca çırkık başında söylediği
sözler.
Çömeliyor oturur kapı önünde akşamları diğer kadınlarla
beraber.
Karanlığın sessiz sakin soluk alıp verdiği o daracık
sokakta.

Çoktan evine çekilmiştir herkes. Sessizlik sinmiştir her
yana.
O bir süre daha kalacaktır dışarıda yalnızlığıyla baş başa.
Karanlığın sessiz sakin soluk alıp verdiği o daracık
sokakta.

Gelip gözleri önüne dikilen karartılar hep harekettedir.
Tepeden tırnağa kulak kesilir: duyduğu ses bildik ayak
sesidir.
Karanlığın sessiz sakin soluk alıp verdiği o daracık
sokakta.

Tükenmez bir sabırla uzun uzun bekler durur her gece,
Yüreğini altüst eden o anı, müthiş bir ürperti içinde.
Karanlığın sessiz sakin soluk alıp verdiği o daracık
sokakta.

En nihayet ayağa kalkar yavaş yavaş eve girmek üzere.
Rezesi gıcırdar kapının o sessizlikte, "İyi geceler"
dercesine.
Karanlığın sessiz sakin soluk alıp verdiği o daracık
sokakta.

Kone Dede Дедо Коне

İlk Bulgar işgali yıllarında,
o kargaşada,
yaka paça götürdüler Kone dedeni
kente
hapishaneye.
Ağzından çıkan tek bir ağır söz yüzünden
(anasını avradını sövmüş güya yönetenlerin)
oldu olanlar.

Bu da gelecekmiş meğer garip başıma,
araya araya buldum yattığı yeri.
Bıraktılar, girdim içeri. Şundan bundan konuştuğuk.
Vedalaşmaya gelince sıra
kalktı, zavallicık, başladı ayağındaki çarıkları çıkarmaya.

"Dunavka – dedi – meğer bunu da görmek varmış
kaderde.

Zamanlar çok kötü,
kazılmış açık mezarlar bekliyor bizi.
Şu çarıkları al bari,
zayi olmasınlar,
al eve götür
varsın çocuklar eskitsinler."

Tek bir söz söylemedim, sustum sadece,
– keder doluydu yüreği, merhamet akıyordu gözlerinden –
aldım torbama koydum çarıkları
ve köyün yolunu tuttum yavaş yavaş.

Tasa Boyanoska'nın Hayat Hikâyesi Житие на Таса Бојаноска

Neden mi inanmıyorum, Tanrım?
Neden mi dua etmiyorum, Allahım?

Yaz kış demeden tamı tamına otuz yıl
yatağa girmedim mi sanki?
Otuz yıl oruç tuttum eksiksiz,
oysa bir çocuk bile vermedin bana.

Bir öksüze analık etmeye karar verdim bu yüzden –
içimin acısı dinsin diye.
Öz annesinden bile
iyi baktım ona,
kendi yavrum gibi bastım bağrıma.

Büyütüp evlendirdiğimde onu, umdum ki
mutluluğu tatmak nasip olacak artık bana da –
oysa bir çocuk dahi
bahşetmediğin yetmiyormuşçasına,
kaktın elimden aldın onu da,
üstelik henüz çok erken,
vurdun yaraladın beni canevimden.

Nasıl inanayım, Tanrım?
Böyle bahtsız, kaderime nasıl kanayım?

Güzel Kadınlar
Убавите жени

Halkımın güzel kadınları
kaysı baharı
mayıs erguvanı gibi
çabuk solarlarmış.
Haksızlık!
Henüz seçilmemiş erkeklerinmiş onlar,
geceleri göğüslerine, kalçalarına dökülen
gündüzleri örülmüş saçları da.
Bildircından yokmuş farkları, ele avuca sığmazlarmış
genç yaşta ömür boyu önlüğe mahkûm olurlarmış,
uçar gidermiş gençlikleri
rüzgârda savrulan kokusu gibi ihlamurların.
Çok geçmeden kapı önlerine otururlarmış
başları öne eğik, dizleri yana çıkık,
içlerinde kimsenin duyamadığı acı iç çekişler.
Güzel kadınlar, mutsuz kadınlar
kaysı baharı
mayıs erguvanı gibi
çabuk solarlarmış.

Antonius ve Kleopatra
Антониј и Клеопатра

Seyrediyordu
uzaklardan
Actium Savaşı'nda
gönlünün sultanı adamın
kadırgalarının
denizin tuzlu sularına
bir bir nasıl battığını.
Onunla birlikte kendini de
uçuruma bırakabileceği
andı o an
bu işin sonunu
hiç düşünmeden hem de.
İçindeki yılanı şey
izin vermedi ama
bu çılgınlığı yapmasına,
çünkü o
kraliçeydi
ne de olsa.
Savaş alanını terk etti böylece.
O anda,
büyüklükte onu aştı adam,
sonsuzlayın.
İşte bu yüzden ben de,
Antonius ve Kleopatra diyorum,

bunun aksini değil.

Kleopatra'nın kâbusu oldu bu her Şeye rağmen.
Gecenin karanlığında,
elveriŐli rüzgârda
denizin sularını yara yara
ihtiyatlı kaçıŐa geçen
Őatafatlı gemisi,
kocaman yıldızlar ve hilâl altında
İskenderiye'ye
yanaŐtıęı sırada,
Antonius'u gördü rüyasında.
O zaman anladı ki
aşk yeniden yükseliŐe geğtiğinde
ve prenslerle prensesler için bile
yegâne olan
biricik yaŐamımızın özü
ayan beyan
ortaya çıktığında,
zayıflık anlarına
bırakır yerini,
akılcı kararların verildiği,
soğukkanlılık anları.

O andan ömrünün son anına kadar
küçük bir deniz gibi
dalgalandı durdu hayatı
bu gelgitler arasında.
Ne yaptığının bilincinde olduğu,
o dehşet anında,
yılan geldi aklına
ve öpücüğünü kondurmasını istedi yılandan,
yenilen,
hor görülen,
terk edilen,

ama ölümüne sevilen,
Antonius'a,
yaklaŐabilmek için yeniden.

Tevekkül Резигнација

Yüreğini böylesine titreten
içinde taşıdığın bu hüzün neden?
Apaçık ortada yenik düştüğün
el çekmelisin
artık her şeyden.

Sakin olman gerekir elinden geldiğince
son ana kadar sağduyulu davranman;
her türlü hakarete, her çeşit darbeye
göğüs germelisin heyecana kapılmadan.

Mümkün değildir inanç beslemen
artık en çok sevdiklerine bile –
baksana, önemsiz arzular yolunu belirleyen
bugün yaşananla aynı değil dün yaşanan.

Canını neden sıkıyor bu kadar
göğsünde bir sis gibi yayılan hüzün?
Biz ki genç ve güçlüydük bir zamanlar
şimdi çaresiz sayılırız büsbütün.

Vodna Bağlarındaki Asmaların Türküsü Песна на лозите во лозјата на Водно

Güneşli bir öğle vakti susuyorsak eğer dilsizmişçesine
hava dingin ve tamamen hareketsizken otlar,
her birimizin ayrı ayrı yas tutuşundan değildir bu,
güzelliğe güzellik katma arzumuzdandır.

Bir o yana bir bu yana sallanıyorsak eğer rüzgârda
ve eğiliyorsak birbirimize doğru heyecanla
köklerimiz ürkü sardığından değildir bu,
güzelliğe güzellik katma arzumuzdandır.

Ay ışığı altında gölgeler dökülürse eğer,
ansızın karşımıza çıkacak kimsecikler yokken ortalıkta,
ateşböcekleri daha çok ışıldasın diye değildir bu,
güzelliğe güzellik katma arzumuzdandır.

Dallarımızı budayan ve filizlerimizi okşayan
elleri arasında uysalsak eğer bağcıların,
üzümün, şarabın bolluğu için değildir bu,
güzelliğe güzellik katma arzumuzdandır.

Tuhaf sayılırız biz aslında...
Bizi anlamaya başlayanlar –
giderek yakınlık duyarlar toprağa,
insanlardan uzaklaşırlar giderek.

Trenden Од возот

İşte engin coşku içinde yüzen diyar.
Orada geçti eşsiz çocukluk yıllarım.
Benim için ağlıyor şimdi o dağlar!

Eteklerinde bir köy var göze çarpan.
Kimsecikler yok mu beyaz mendil sallayan?
Benim için ağlıyor şimdi o dağlar!

Her şeyi ardında bırakıyor tren.
Bir çocuk yaşıyordu o köyde bir zamanlar.
Benim için ağlıyor şimdi o dağlar!

Geçmişe dönüyorum sık sık düşüncelerde.
Giderken hayatın yolcu ettiği yere.
Benim için ağlıyor şimdi o dağlar!

Dua Молитва

Hasta, kalp insanlardan
koru beni, Tanrım,
kabahat onların değil ki,
kötülüklerini yargılarken ılımlı davran,
fenalıklarının kurbanı zaten onlar.
Musa ve diğer yalvaçlar gibi
önderlik yapmaya yaratıldıklarını sanırlar,
oysa acizler kendilerini bile kurtarmaktan
içlerinde bin bir kusuru barındırırlar.
Tanrım, yardım et bana, gözlerine batmayayım fazlaca,
sola sapınca onlar, sağdan devam edebileyim yoluma.

Çağrı Повик

Bu, teypten gelen
müezzin sesi,
bu, camiden ulaşan
kadifeden farksız bariton ses,
öylesine inandırıcı geliyor ki bu sabah
yerlerle gökler arasında bir bağ gibi,
ve öylesine rahatlatıyor ve sakinleştiriyor ki
ve uyandırdığı ilk izlenimle, öylesine derin ki,
kurulan o özel temas!
Fakat yine de, ezanın sözlerini anlayabilsen
bunun sadece, bu aynı çileli ülkenin
inançlı insanların yararına
bir çağrı olduğunu algılayabilirsin.

Aile Tarihi Семејна историја

Öylesine sevinmişti ki baban,
nur içinde yatsın,
sen dünyaya geldiğinde Aziz Nikolaos yortusunda!
Konuklar, konuklar, konuklar...
sevinç, sevinç, sevinç!
Şimdi ise benden sonra
en yaşlı olan sensin!
Kanatların altına al
torunlarımızı!

Aya Nikola
Свети Никола

Ama gene de, Őükürler olsun,
Tanrı'nın izniyle sağ salimiz işte
ve çoğalıyor soyumuz da.

Altın yürekli Aya Nikola beraberinde
gereken her Şeyi getirdi gene.
Yavan sarma ile, kuru fasulye ile,
soğanlı balık ile karşıladık onu.

Őimdilerde hayatta olmayanların
bayram arifesinde kalabalık geldikleri
ve yemek masası etrafına oturdukları
o eski zamanlardaki gibi değil elbette ki.
Ev yapımı rakı mezesi olarak
leblebi, lahana turşusu suyu
ve közlenmiş biber ikramıyla başlanırdı.
Akşam yemeğinin ardından cibre suyuna
ve yârenliğe gelirdi sıra.
Sonrasında yatmaya çekilirdi konuklar
herkes bir yatacak yer bulurdu kendine.
Dayın Ordan, Tanrı günahlarını affetsin,
kilise Őarkıcısıydı ya
ırlamaya başlardı uykusunda:
“Merhamet et, Tanrım!”
Sonra da sessizliğe gömülürdü gece.

Geçmişte kalan – geçmişte kalmıştır.

Soluklanma Починка

Sonbahar sakin, aydınlıklar içinde şimdi.
Uzaklara gitmek geçiyor içinden insanın.
Güzellik, beni yoruyorsun artık.

Heyecan uyandıran ne varsa geride kalsın.
Yalnızlığa sığınabileceğimiz öyle yerler var.
Güzellik, beni yoruyorsun artık.

Sükûnet akıllılıktır, aptalıktır ihtiras.
Parktaki bankların birine oturacağım.
Güzellik, beni yoruyorsun artık.

Uzun uzun oturacağım, elimde sigaram.
Bekleyeceğim yavaş yavaş gelişini akşamın.
Güzellik, beni yoruyorsun artık.

Uzun Yıllardan Sonra По многу години

Uzun yıllardan sonra
kendimi buldum yine
bu kentin aynı sokağında.
Mevsim kış, kuru soğuk.
Yollar, kaldırımlar
buzlanmış.
Uzun yıllardan sonra adım adım
kendimi yine aynı sokakta buldum.
Bu evin köşe başında bulunduğunu unutmuşum.
Unutmuşum ne denli sade olduğunu girişinin.
Emin değilim o zamanlar neredeydim
ikinci katında mı yoksa üçüncü katında mıydım evin.
Hatırlıyorum hâlâ aynı bu kentin
üzerindeki yıldızlı göz kamaştırıcı
aylı gece yarılarını yalnızca.
Pürüzlü duvarın yüzeyinde
avucumu gezdiriyorum şimdi.

Uzun yıllardan sonra
yapabildiğim her şey bundan ibaret.

Sürpriz
Изненадување

Nüansları fark edemiyoruz hiçbir zaman,
adım adım dönüşümleri,
olayların yavaş yavaş oluşumunu.
Ne değişiklik ama!
Pencere altındaki çalılığın
sanki gece aşırı
gür gür çiçek açıp
sarılara büründüğünün
farkına vardım hayretler içinde.
Bahar, gelivermiş demek!

Bahçe
Бавча

Bahçeyi suluyorum,
aylardan eylül oılsa da artık
suya hasret sıcaktan sertleşen toprak.
Su, güllerin köküne
ulaşıyor önce.
Solmaya mahkûm
gururlu çiçekleri
cesaretlendirmeye
vakti var mıdır bu kökün bilemem.
Gülün köküne verdiğim suyun
umut kaynağı fısıltısını
duyabilirler mi bilemem
daima gökyüzüne bakan
her biri kendi havasında olan çiçekler.
Tamamen yaptığım bu basit işe bağlı
sezilen bir güzelliğın bütün geleceği.

Gövde Стебло

Dökülmenin belirsizliği içinde
ağaçta hâlâ korkudan titreşen,
yaprakları çağırıyor ha bire,
yere düşmüş yapraklar:
“Aşağıya gelin beraberce ölelim,
kaçıp rüzgârların uğultusundan
sığınan toprağın sessizliğine.
Çırılçıplak kalsın o kömürleşmiş iskelet
kara kara kolları boşlukta kırılsın,
varsın tekne olsun gövdesi
sularına sonbahar yağmurlarının.
Biz etrafını iyice kuşatacağız,
altın-sarısı anılar çemberinin
dışına adım atamasın diye.”

Göl Kenarında Uyuyan Çocuk Дете заспано крај езеро

Sen uyuyorsun küçük
göl derin düşüncelere dalmış –
senin kaderini belirlemedir göl.
Sen uyuyorsun fakat o
dalgalana dalgalana sezdirmeden girmedi gönlüne
içindeki her taşçığın ayan beyan görüldüğü
dibi beyaz taşçıklarla kaplı koya girercesine.
Sen uyuyorsun ama
gölün en hafif dalgalanışı bile ince uzun yol gibi ulaşır
günün birinde doğacak, ağlayacak,
seni de alıp götürecektir olan gürül gürül dalgalara.

Uyu küçüğüm uyu
ruhunu yaratmadadır göl
gelecekte yaşayacağın heyecanları da düşünerek.

Külkedisi
Пепелашка

Öksüz bir köylü çocuğunun düşlerinde biçimlendim önce
üvey annesinin gadrine uğrayan. Dışlanan Külkedisi.
Anam anam, ne kadar uzak, ne kadar yakınız birbirimize.

Daha kundaktayken tarlada emzirdiler beni, gölgesinde
çınarın, orakta gölgesinde ekin demetlerinin.
Anam anam, ne kadar uzak, ne kadar yakınız birbirimize.

Beni taşıdığı gibi ben de taşıyorum seni, ağır ağır
o bizim köy havasının son zerresini koruyorum göğsümde
– acıyı hissedeyim diye.
Anam anam, ne kadar uzak, ne kadar yakınız birbirimize.

Yaşlı Kadın
Старата

Simsiyah kapı başında duruyor yaşlı kadın, –
duymuyor kulakları, ürkek ürkek bakıyor etrafa,
hep sanıyor ki – kimseler alay ediyor onunla.

Simsiyah kapı başında duruyor yaşlı kadın, –
görmüyor gözleri, erkenden sarınıyor hasıra:
uzaktan sesli sesli konuşuyor ölümlerle düşünde.

Çeşmeler Чешмите

O, yalıkları ya granitten ya da mermerden, merhametle şırıldayan çeşmeler sayesinde, susamışlığı ve yorgunluğu atarak üzerinden, kim bilir kaç yolcu kavuşmuştur esenliğe.

Yeniden doğmuş gibi oturup serin gölgelikte sıcaklığın hafiflemesini bekler durur her geçen, açlığını gidermeye çalışır bir parça ekmekle ağzını tatlandırır yediği biberle-domatesle.

Orada, o akasyanın ya da armudun altında, özlü bir düşüncenin gizemini açığa vurur aklı çeşme deyip geçmemeli – ruhu vardır onun da.

Yol biter evine ulaşır her yola çıkan sonunda, fakat sıkça duymaya devam eder uykuda da mermere akan çeşme suyundan çıkan çağıltıyı.

Yörükeli Юруклюкот

Miravtsi'den*) Yörükeli görünür uçtan uca: hoş bir uyum içinde yükselir tepeler üst üste gökyüzü de iner akçıl gökmavisi rengiyle bütünleşir tepelerin leylak rengi sırtlarıyla.

Dünyanın pek çok ülkesini gezmişliğim var, Hindistan'a da, Sibiryaya da gitmişliğim var, Alpler ve Ant Dağları üstünden uçmuşluğum, heyhat ki ne heyhat, Yörükeli'ni görmeden.

O diyarlara, hiç değilse bir kez göz atmaya, ulaşılmaz masmavi gökyüzüne dokunmaya, sıkça çağırın bir heves, bir niyet var içimde.

Bu gereksiz, gizem perdesini kaldırmak niye? Her şeyin aşikâr olmasından daha güzeldir insana aşına gizli kalan bir şey olması hissi.

*) Miravtsi (Миравци), Gevgelli Belediyesi'nin sınırları içinde yer alan, geçimini tarımcılık ve ormancılıkla sağlayan bir köy. 1931 yılında meydana gelen Valandova depreminde yerle bir olmuşsa da büyümeye devam etmiştir. (Ç.n.)

Rüyalar Сништа

Gençlik yalnızca rüyada hayat doludur,
parıltılı duru ışınlarla rüyalara girendir
ruhuma nasıl işlediğini hissettircesine,
geçmişte olmayanın olabileceğini bir de.

İşte güya doğmaya başlıyor o an karşımda
hayatımın yıllarca çizdiği bütünsel resim,
üstelik karanlığın çöktüğü gün ortasında
rüyamda canlanan ve beni bir yerlere çağırın.

O bütünselliğin peşinden coşkuyla koşan,
düşlemler avına çıkan avcıdan yoktur farkım,
her adımım çevik, eskisi gibi gencim yine,

ve kızıl gündoğumu kıvılcımlanıyor bir yerde.
Fakat sonbaharımın peşine düştü günüm de,
yitip gitmededir rüyam, hüzündür geriye kalan.

Kuşlar Птиците

Diyorlar ki
gitgide azalıyormuş kuşlar,
harap oluyormuş yuvaları
boş kalıyormuş ya da
ve bu bahar da gelişi geçikmiş kırlangıçların
sayıları da daha azmış.
Demek oluyor ki ömrümde
bir beyaz kuğukuşu sürüsünü
görebilmem çok zor bir daha,
bir seferinde Doyuran'dan havalanıp
Langaza'ya*) uçarken gördüğüm gibi.
Yalnız ağaç değil
hayatta her şey ulaşır zirvesine.
Mavi göl üzerinde süzülen o beyaz sürü

*) Langaza (Лагадина ya da Лагадин), Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın dünyaya geldiği, XX. yüzyılın başlarında ahalisinin çoğunluğu Makedonlar ve Türkler'den oluşanı, Ege Makedonyası'nın yani Yunanistan'ın Selanik kentine bağlı, Osmanlı dönemi haritalarında Ayvasil Gölü olarak da geçen Langaza Gölü'nün (Лагадиско Езеро) kuzeyinde bulunan bir yerleşim yeri. (Ç.n.)

en gözalıcı parıltısıydı hayatımın,
oysa ben kısacık bir süre izleyebildim o görüntüyü,
şimdi, yorgun gözlerimin o sürüyü bir daha
görebileceğine dair umudum da kalmadı zaten,
çünkü bakışım da bir yere kadar ulaşabiliyor ancak.

Minare Минаре

Minare burada işte,
bakışlarımızın karşısında
elimizin altında
dimdik
tükenmez kalem gibi
masmavi kâğıdına uzanmış
gökyüzünün.
Onu tutabilecek
ve gökyüzüne
mesaj yazabilecek
el yok
hüner yok ama.

Uyanış Будење

Umudu ve baharı çağrıştıran
sokaktan gelen
çocuk sesleri sadece.
Değişen bir şey yok.
Ben gene uyumuşum
ve yavaş yavaş uyanıyorum şimdi
mide ağzımdaki
gene o aynı bulantı ile.

Ölmüslere На покојните

Kimi zaman
hâlâ hayattasınız sanki
öylesine ayan beyan görüyorum
düşüncelerime girdiğinizde,
ölmüşlerim benim.
Fakat siz yoksunuz çoktan beri,
balçık ufalamış
emivermiş tenlerinizi.
Oysa ölümsüzmüşçesine
konuşur durur
davranırdınız
vaktizamanında.

Ölüler Мртовците

Ölüler hiçbir yere çekip gitmiş değiller –
düşlerimizin eksilmeyen sakinleridirler.
Üstelik yurt tuttıkları bu diyarda
bizden daha rahat sayılırlar.
Geride bıraktıklarını almaya gelirler,
yalnızlığa, çaresizliğe düştüğümüz zaman, geceleri.
Bilemez ki insan
söz söylemeleri mi iyidir
susmaları mı yoksa.
Bedeli ödenmesi gereken bir suç,
bir günahı anımsatırlar her nasılsa.
Bir bakarsın ki bağlıdır elimiz ayağımız,
uyanıkken de düş görürken de,
hatta eski anıları tazelerken de.
Vay sana vaylar sana, ey ademoğlu,
yakayı kurtaramıyorsan eğer
öbür dünyaya göçenlerden bile.

Gombrowicz'in Hatıra Defteri Дневникот на Гомбрович

Diğer satıcıların elmalarının
beş para etmediğini
olanca sesiyle söylemeye
hakkı vardır
Bitpazarı'nda
en leziz elmaları satanın.
(Elbette ki utanmıyor ve Allah'tan korkmuyorsa).
Üçüncü Hatıra Defteri de tamamlanmış oldu.
Dördüncüyü beklememiz boşuna.
Bitpazarı'nda,
ıssız tezgâhlar arasında,
en tatlı gülüyor son gülen –
Ölüm.
Hareket eden bir şey var sanki ileride bir yerlerde,
akıl kumkuması!

Sesler Звуци

Uykusuz geçen bu ağustos gecesi
seslerin susuşunda
bir düzen olduğunu öğretti bana.
Atlıkarıncanın hoparlörleri
susuverir ilk önce,
ardından kadın Őarkıcıların sesi,
yazlık bahçelerde ve teraslardaki
son konukların gürültüsü sonra da.
Bazı gece kuşlarının çığlıkları kesilir sonunda,
sakinleşene ve karınları doyana kadar süren.
Bir köpek havlar arada bir.
Ağustos böceklerinin korusu ayaktadır hâlâ,
birer birer susmaya başlar ama ağustos böcekleri;
ve gece yarısından sonra uzaklardan
yalnızca biri ses verir belki,
sesin ateşini
ertesi güne korumakla
g revliymişcesine.
Geceyi geçirecek yer temin edemeyen
sevdalı bir çiftin sesidir duyabileceğin
o mutlak sessizlikte en sonunda.
Yalnız Őakaklardaki nabız atışının sürekli uyanık kaldığı
uykusuz geçirilen geceden kalan bütün tecrübe
bundan ibarettir işte.

Bebek Бебе

Tezg hta bez dokurcasına
kıpır kıpır ayacıkların.
Yanacıkların, g beciğin tombul olsun diye,
içine süt doldurulan
beyaz bir topsun sen.
Gülmesini de  ğrenmişsin
aıldığın hayatta
ne gibi bir risk aldığını
henüz algılamadan.

Şehname Послание

Bunlar yaşanmadan olgunluğa erişebilir miydi hiç?
Mukadderdir her şey –
geçip gidenleriz biz
topraktır kalıcı olan.

Binlerce yıl burada
sizsiz de yaşanmıştır, Tyrius ve Sidonius
ve yaşanacaktır bundan böyle de.
Şu çimenler gibiyiz biz insanlar –
çiğneniriz, kururuz, boğuluruz, ölürüz,
geriye toprak kalır sadece.
Şu karıncalar gibiyiz biz insanlar –
eziliriz, yok ediliriz, toplanır bir araya geliriz yine.
Bir zamanlar Hint'e sefere çıkılmış buradan,
kim öngörebilirmiş sanki bunu?
Via Egnatia üzerinden Selanik'e
sürgüne gitmiş Cicero.
Drama yakınlarında
çadırın altında
Sezar'ın hayaleti görünmüş Brütüs'e
nihai savaş arifesinde.
Sonra Onbeş Şehitler
kutsanmış Tiberiopolis'te.
Beyaz Göl'ün kaynağında
manastır kurmuş Naum.
Marko Krale'yi de kayırmıştır bu ülke.
Küçük düşürüldüğü olmamış mıdır,
böyle olsa da?

Şiirlerime

На моите песни

Çok seyrekleşecek yanınıza uğrayanlar.
Hatta tamamen unutulacaksınız bile.
Nasıl ki dinlenmekte olan bir yolcu
sarmaşıkları aralarken parmaklarıyla
bir mezar taşını keşfetmiş olursa,
işte öyle yanınızdan rastgele geçen biri
sözlerinizin yaprakları altında
gizli bir anlam sezinleyecektir.
İşte o zaman tanıklık edin yaşadığıma!

Oteller

Хотели

Şimdi
bu uzaklıktan hayat
Ohri'den İrkutsk'a,
İştîp'ten Boston'a,
bir uçtan bir uca
benim için rastgele açılan
odalarınızda,
küçük küçük günlere ve gecelere
parçalanmış gibi geliyor bana
Karmakarışık resimciklerden oluşan o filmi
kim yeniden bir bütün hâline getirebilir şimdi!?
Unutulmuş numaralar,
kayıp anahtarlar,
arızalı asansörler,
kenara köşeye atılmış bagajlar,
ödenmemiş hesaplar
giriş rüyalarıma –
yerin dibine geçebilir insan utançtan!
Uy, benim yolunu şaşırılmış kadırgamın
karşısına rastgele çıkan limanlar,
kim geri verebilir bana şimdi lime lime edilmiş zamanımı.
Anılarımda olsa bile,
bir bütün hâlinde,
yeniden yaşayabileyim diye!
Görülen ve olup biten her şey acı veriyor içimde.

Dua
Молитва

Çıkagel bir yerlerden ey tatlı huzur
yalnızlık çeken gönlüme dol.
(Huzursuzluklar ve çalkantılar yetti gayrı!)
Her dalganın öfkesini
önleyen
yatıştırın
huzurlu liman olsun
o da en sonunda.

Başkalaşım*)
Преображење

Sevecenlikle
yatağımdan ayırıyor beni,
neler olduğunu anımsamayayım,
içim acımasın,
ağırıma gitmesin diye.
Bir yol gösterin bundan sonraki hayatıma,
yer açın kenara itilen bu adama!
Her zaman
başka bir çerçevedir payına düşen,
halesi önceden belirlenen bedenin.
Şimdi sırtüstü yattığım yerde
çimenler ezilmiş çoktan.
Üzerimde yeşil bir çam,
çamın üzeri masmavi gökyüzü.
Her zaman
başka bir beşiktir bedenim payına düşen;

*) Hıristiyanlık'ta, Jülyen Takvimi'ne göre 06 Ağustosta,
Gregoryen Takvimi'ne göre ise 19 Ağustosta kutlanan; İsa'nın
Başkalaşım Yortusu anlamına da gelmektedir. (Ç.n.)

sallayan,
arşa uçuran,
uyutan.
Beşikten mezara kadar
hep böyle.

Bastonuma
Ha moĵot бастун

Seninle kaynaşıyorum yavaş yavaş.
Bazen öyle sanıyorum ki
biricik dayanağım olacaksın
hayatımın geri kalanında.
Sadakatin tartışmasıdır hiç değilse.
Sevgimin bir miktarını
sana da aktarmalıyım
bu yüzden.

Huzursuzluk
Немир

Kâbuslar örgüsüne
benziyor her şey.
Yüreğim sıkışıyor
çok fena üşüyor bedenim.
Oysa bilmiyorum başlıca nedeni nedir bunun:
Hastalık mı,
yaşlılık mı,
hüzün mü?

Günbatımı
Залез

Sevginin görkemli batışıdır
bu acı,
bir yaz akşamında
batıda kayan kızılık gibi.
Gözden kayboluyor yavaş yavaş
renklerin göz kamaştırıcı alacalığı,
kopmaya başlıyor bir bir
kederin narin damarcıkları.

Yaylak Предела

En sonunda rahat bırakın beni, ey insanlar,
varsın bütün planlarınız ve yeni projeleriniz,
bütün toplantılarınız, kurullarınız, sempozyumlarınız,
bütün gürültüleriniz, yağmalarınız, fısıltılarınız sizin olsun.
Kuşlarla biraz daha sohbet edebilmek için
çırpınıp duruyorum ben
ve otlar arasında biraz daha sükûnet bulmaya
yönelik bütün kavgam.
Bırakın dinleneyim artık!
Söylemem gereken önemli her ne varsa,
hepsi söylenmiştir,
bazen öylesine ses getirici sözlerle olmuştur ki bu,
bundan utanasım bile geliyor hatta.

İç Diyalog Внатрешен дијалог

Zavallı ve çökmüş olduğuma
inandırmak istiyorsun beni
ve hayatımda hiçbir şeyin
yücelik alâmeti taşımadığına.
O sözü geçen, benim ama,
benden sorulur her şey!
İstediğin, tamamen aşağılatmak beni;
kendi kendimi aldattığımı
ve yaptığım her atılımın
aslında hayali olduğunu
açıkça yüzüme vurmak da elbette ki.
Hatırlasana – diyorsun –
çamur içinde nasıl debelendiğini kurtçuğun.
Fakat her şey benden sorulur yine de!
Bak işte, gururumun bekçisiyim ben
ve boyun eğmemi bekleme sakın
anlamsızlığı karşısında hiçliğin.

Terkedilmişlik Напуштеност

şimdi dinlemekte oldukların,
hayatın boyunca sevgi eşliğinde
bir zamanlar duyduğun
bütün şarkılardır.

Uzarlarda çok uzarlarda âdeta üç yüz koronun
üç yüz yerde aynı anda seslendirdiği,
kulaklarına ulaşan şarkılar.

şarkı söylüyor korolar,
giderek daha yavaşça, daha yavaşça,
daha yavaşça,
ve giderek uzaklaşarak.
Sessizliğe gömlene kadar.

Altüst edilmiş resimler yitiyor birer birer
dünyada bütün müzikler susuyor bir lahza.

Hiçbir şey duymuyorsun artık.

Dönüşüm Преобразба

Vah vah bize, vah ona vah,
benim ihtiyara vah!
Bir o bilir hâli nicedir.
İki-üç kışı daha atlatsın bari yine de.
Her şeyi görmüş geçirmişlerdendir o.

Öyle dedi kadın; bense şunu diyeceğim:
Hiç mi hiç tükenmez sevda sözleri.
Kle dönüşrlere sadece
yanan her şey gibi.

Tecrübe Опит

*Topraksın ve toprak olacaksın, –
yüz defa duymuşumdur bunu
ve kendim de yüz defa
tekrarlamışumdur.
Fakat ancak şimdi,
bu sözleri ve kendimi
derin derin düşünürken
ilk defa algıladım ki
aslında söylenmiş hiçbir şey yoktur
sahiden de öyle olduğu
birileri tarafından hissedilmeden önce.*

Şehir Град

*Ey şehrim, sen kadim şehirsin,
ancak acınası durumda mimarın
şurada, ruhumdaki
katmanların olmadan.*

*Burada, göğsümün üzerinde,
gençliğim,
olgunluk çağının
ve ihtiyarlığın sınırlarında
katmanlara ayırıyorsun beni.*

*Birbirimize yakınlaştığımızı düşünüyordum,
oysa şimdi şaşkınlık içinde görüyorum ki –
birdenbire, sonsuzcasına uzağımız birbirimizden.
Pek çoğuna yaptığın gibi, beni de söküp attın içinden.*

*Ben tıpkı ebeveynime yanaşırcasına
düşüncelerimde yanaşıyordum sana,
sense mayıs ortasında,
böyle kasvetli bir günle karşıladın beni,
soğuk uzaklığı vurgulamak niyetiyle.*

*Gözlerim ardına kadar açık gezdiğim yerlerde şimdi,
yolunu el yordamıyla arayan kör gibi geliyorum peşinden.*

Kimse beklemiyor beni o eski yerlerde:
öyleyse *neden geldim şimdi,*
eskiden ikimizin beraberce geçtiğimiz yere?

Her zaman gecikendi o,
şimdiyse buraya varamayacak bile.
Köşebaşları da lokantalar da başkalarının,
başkalarının ansızın bastıran yağmurda saçaklar da.

Varsın kalsın uzaklarda!
Her ne denli güçlü olsa da,
iç karartıcıdır bütün bu serinkanlılık
ve bu tahammüle kararlılık.
Aslında,
sıradan ve anlaşılır bir şeymişçesine
yetiniyorum, geçip giderken,
ölümün tek bir ziyaretiyle bile.

Bellediğim gündüzlerimi de gecelerimi de
yok eden sensin.
Ve kaba saba yasalarla
koca bir yaşam yitip gidiyor,
kasvetli şehrim!

Doyran'a*) Ağıt Дојранска елeгија

9. Türkü

Rodoplar'ın içli kadim kavalı
asırlarca burada yankılanmıştır,
yırtıcı canavarları yola getirmiş,
hayata yeni anlamlar katmıştır.

Benim dilimdeki türkü şimdi
uzak seslerin peşindedir.
Hüzün, o aynı, o eski hüzün
sözler bir nebze yenilenmiştir.

Bize miras kalan bir sürü ses
türkünün hüznünde dinecektir.
Torunlarımız için olmasa da
bizler için manidar kalacaktır.

*) Doyranlı Türkler ve Doyran'ın etraf Yörük köylerinde
yaşayanlar, göle "Doyuran" derler. (Ç.n.)

Sevgi
Любов

ve son anıma kadar
hep yanımda olmanı,
beni terk etmemeni istercesine.

Bir zamanlar bulunduğum yere,
dönmem lâzım
şimdi yeniden.
Neye dönüşüyorsun, içimdeki sevgi gücü?
Hâlâ algılayamayacağım
bir şeye mi yoksa?

Eline ne geçtiyse kapıp götüren
varı yoğu yağmalanmış
yangından mal kaçıran birinden farksız,
sıkıca sarıp kaçırdım seni,
lâkin bilmiyorum aslında,
şaşkınlığın içinde,
nasıl bir şeysin şimdi
hatta nesin bile.

Yeni yuvanda hâlin nasıl olacak,
daracık, soğuk ve berbat bir yer burası,
nasıl değişecek ve dönüşeceksin
burada,
bilmiyorum yine.
Buna rağmen bırakmıyorum seni,
son günüme

Şarap Вино

Şarap güzeldir muteber evde,
sade bardaklarda,
bayramlarda.
Şarap güzeldir
hükümdarların saraylarında,
her zaman susamış dudaklara
dokunan kupalarda.
Yine de,
patriklerin mahzenlerindedir
şarabın en güzeli,
kıvılcımlar saçan canavar gözleri gibi,
kıpkırmızı.
Sadece iki-üç kez içtiğim olmuştur bu şaraptan,
gizlice,
bembeyaz bir rahibenin ellerinden.

Kahve Falı Гледање во филџан

Başörtüsünü bağlamış
yaşlı bir kadın oturuyor işte
dirseklerini dayadığı
pencerenin başında
bakıyor kımıldamadan dışarıya
seni bekliyor
öylesine üzgün
öylesine üzgün.

Şimdi de bak nasıl
kurşunî gökyüzü gibi
kocaman bir boşluk
çöküyor üzerine işte
uzun hayat yolunun.

Anne ile Sohbet Разговор со мајката

1.

Yabancı kentlere erkenden gönderdik seni.
Bizim bızdığımızdın henüz, küçücüktün hâlâ.
Ne yaparız “Gitmem!” derse? – diyorduk.
Sen bir şey demedin oysa
ve gittin.
Bir bilebilsen annenin neler hissettiğini o an!
Çamaşır yıkadığımda,
senin çamaşırının yoktu
parmaklarım altında.
Çamaşırını serdiğimde,
okşayabileceğim
senin beyaz gömleğin yoktu!

2.

Benimle ilgili anılarını
sakın anlatma bana!
Daha iyidir hiçbir zaman,
beni büyük dikkatle izleyen,
başkasının gözleriyle kendimi görmemem.
Daha iyidir aslında
hiçbir zaman
bana olanları
anlamamam.

Hastane Odası
Болничка соба

Karanlık yığılıyor odaya.
Karyola sala dönüşüyor.
Vardar'ın bulanık suları katıyor önüne,
şimdi Sopot'un*) alt yanındaki
burgaçlar arasındasın.
Adamakıllıca
geriver kaslarını.
Yarın
ağaran gün seni
Demir Kapı önlerinde
ayakta karşılasın!

*) Makedonya'da, Köprülü (Tito Köprülüsü) kenti yakınlarında,
Vardar nehrinin sol yanında bulunan, Antik Çağ'dan beri
meskûn olduğu söylenen bir Makedon köyü. (Ç.n.)

Travnik*)
Травник

(İvo Andriç'in doğduğu evde)

Bütün bu şehir,
ırmağıyla,
dağlarıyla,
hayalîymişçesine,
taşınıyor masal âlemine,
bunun bizler için ne denli gerçekdışı
olduğunu düşününce şimdi
aslında,
burada dile getirdikleri
o çocukluk da
hayalîymiş gibi görünüyor bize.

*) "Travnik Vakayinamesi" ("Travnička hronika" – Travnik Kroniği) adlı tarihî romanı kaleme alan, 1961 Nobel Edebiyat Ödülü'ne lâyık görülen ünlü Yugoslav yazarı İvo Andriç'in dünyaya geldiği; Bosna-Hersek'in merkezinde bulunan; Osmanlı döneminde ticaret ve zanaatçılık merkezi olarak gelişen kent. (Ç.n.)

Yangın Пожар

Rüzgâr kurum taşıyor uzaklardan.
Söndürün yangını geç olmadan!

Bayırın öte tarafından
sürüne sürüne karnı üzerine
soluk soluğa tırmanıyor yukarılara
köşeye sıkıştırılan ateş.

Söndürün yangını geç olmadan!

Buralara inişe geçmeden önce
acele ediyor karanlık çökmeden
tepenin sırtlarına ulaşmaya,
yücelerde boylu boyunca
uzanıp gökyüzüne,
dehşet saçan olanca görkemiyle
yalap yalap yanmaya.

Söndürün yangını geç olmadan!

Hastalık Болезт

Baykuşum,
hoş geldin!
Canının çektiği yere yuva kur
bu bedenin karanlığında.
Uyanık kal orada,
öt, kanat çırp o zindanda.
Acılar içinden geçirmen
gerekecek olsa bile
bir bakıma yalnız benim, nihai gerçeğime
yavaş yavaş ulaştırmak gibi soylu
görevin var senin bundan böyle.

Şafak Sökerken В зори

Gün ağarmış.
Şen şakrak serçeler şakıyor pencerenin altında.
Bu hafifçe gürültünün içinden geçiyor,
argaç gibi yumuşacık, kumrunun sesi.
Ahenksiz ve heyecanla ötüyor saksağan.
Aslında,
sen kuşlar arasındaydın daima,
nadiren bunun bilincindesin ama.
Hep beraber uyumuştunuz gece.
Hep beraber uyanıyorsunuz şimdi.

Parisle Vedalaşma Прoштевање од Париз

Duvarın pürüklü derisi üzerinde gezdirdim avucumu
ve dedim: Allahâısmarladık, yavaş yavaş olsun ölümün.
Parkın çitlerine dokundum elimle
ve dedim: Allahâısmarladık, yavaş yavaş olsun ölümün.
Güya rastgele, okşadım kıvrıcık saçlarını şimşirin
ve dedim: Allahâısmarladık, yavaş yavaş olsun ölümün.
Mavisi göz kamaştıran gökyüzüne diktim gözlerimi
ve dedim: Allahâısmarladık, yavaş yavaş olsun gidişin,
ben sahip çıkarım hatıranâ.

Ölüyü Beklemek
Чување на мртовец

Merhumun görünmez gölgesi de
aramızda oturuyor işte,
boş kalan bir sandalyede.
Dizlerine dayamış ellerini,
eğmiş başını,
arada bir sadece,
gözünün ucuyla
bize bakıyor gizlice,
görmek istiyor,
yüzlerimizde duruyor mu hâlâ
o saygı dolu,
hüzün dolu ifade.

Sonbahar Günbatımı
Есенско зајдисонце

Kuyuya taş düşmüş sanki,
sanki toprağa vermişler birini
 anlamsız bir yargıyla –
 battı güneş.
 Hiç görülmemişti böylesi.
 Yüreğin etrafını
 sarmamıştı hiçbir zaman
 böyle bir soğuk.

Mayakovski
Мајаковски

Olan oldu yalnız kaldı tamamen.
Yenik düştü algılayınca aniden
candan yakınının bile
ilelebet uzak düştüğünü,
annesinin başka dertlerinin,
hatta tutkularının bile olduğunu
ilk kez fark eden çocuk gibi.
Anladı ki
bu boşluğun içinde
kurtuluş yoktu ona
ve yaşamın aşk kayığını
darmadağın ettiğini.

Anma
Помен

Koço Ratsin'i*) görmek istiyorum ben;
“Çok uzun zaman önce,
Lopuşnik'te**) can verdiğini
biliyorsun ama sen.”
dedi bunun üzerine onlar bana.
Lazar Liçenoski'yi,***) Galiçnikli****), o şakacıyı,

*) Koço Ratsin (22 Aralık 1908, Köprülü-13 Haziran 1943, Lopuşnik) Çağdaş Makedon Edebiyatı'nın öncülerindedir. Yugoslavya devrim hareketine ve Yugoslavya Halk Kurtuluş Savaşı'na katılmıştır. Kimilerine göre kaza kurşununa kurban gitmiş, kimilerine göre kasıtlı öldürtülmüştür. (Ç.n.)

**) Lopuşnik, Makedonya'nın Kırçova yöresinde yer alan, İkinci Dünya Savaşı esnasında, bir süre, Makedonya Halk Kurtuluş Savaşı ve Partizan Birlikleri Genelkurmayı'nın bulunduğu dağ. (Ç.n.)

***) Lazar Liçenoski (26 Mart 1901, Galiçnik-10 Nisan 1964, Üsküp) Makedonya'nın yetiştirdiği önde gelen dışavurumcu ressam. (Ç.n.)

****) Galiçnik, Makedonya'nın batısında, Bistra Dağı'nın eteklerinde, Miyaklar adıyla anılan etnik Makedon-Slav topluluğunun merkezi Miyak Bölgesi'nde yer alan; 1900'lü yılların başlarında nüfusu beş bin civarında olan, 2002 nüfus

sayımlarına göre 3'e düşen, özellikle geleneksel mimarisiyle ünlenen turistik köy. (Ç.n.)
görmek istiyorum ben;
"Depremden sonra,
ansızın vefat ettiğini
biliyorsun ama sen."
dedi bunun üzerine onlar bana.
Nikola Martinoski'yi,*****)
Kuruşovalı***** büyük ustayı,
görmek istiyorum ben;
"Tavla izlerken
birdenbire fenalaştığını,
ve bir daha kendine gelemediğini,
biliyorsun ama sen."
dedi bunun üzerine onlar bana.
Bizim Bako Mitrev'i
görmek istiyorum ben;
"Sen biliyorsun ama,
zamansız göçtü gitti o."
dedi bunun üzerine onlar bana.
– Öyleyse... – dedim ben.
– Öyleyse de ne demek? – dedi onlar.

*****) Nikola Martinoski (18 Ağustos 1903, Kuruşova-07 Şubat 1973, Üsküp) Ulah kökenli bir ailede dünyaya gelen, Bükreş ve Paris'te öğrenim gören ünlü Makedon resim sanatçısı. 1967 yılından itibaren üyesi olduğu Makedonya Bilim ve Sanatlar Akademisi'nin kuruluş çalışmalarına katılmıştır. 20. Yüzyıl Makedon Kültürü'nün önde gelen simalarındandır. (Ç.n.)

*****) Kuruşova, Makedonya'nın batısında yer alan, 2 Ağustos 1903 tarihinde gerçekleştirilen İinden Ayaklanması'nın merkezi, "Kuruşova Cumhuriyeti"nin kurulduğu şehir. (Ç.n.)

Parkta

Во паркот

Benim geri dönmemi bekle.
Oturulacak iyi bir yer seç.
Konuşacaklarımız önemli değil.
Susabiliriz de.
Güneş batmak üzere olsa da
hava sıcak hâlâ.
Hâlâ aydınlık ortalık
her geçen an karanlık yaklaşırsa da.

Ayva
Дуња

Bıldırki gibi, bu sonbahar da meyve basmış dallarını.
Pek zararı dokunmamış sana anlaşılan
mart ayında ansızın gelen ayazların.
Koruyabilmişsin, şimdi koynunda
şefkatle gizlediğin
iri iri sarı meyvelerini,
onlarla kendin de daha güzelsin çünkü.
Aslında, senin için fark etmez belki,
yine böyle sessiz sakın dururdun sen herhâlde,
dallarındaki bereket her ne kadar olsa.
Böyle diyorum
ve kendime soruyorum hemen:
başkalarının sevincinden, acısından
biz ne anlarız sanki?

Güneşe Karşı
Ha сонце

Sonbahar güneşi bu.
Ona doğru dön arkanı,
sıcağı hissetsin omuzların.
Öyle dur biraz.
Yüzünü dön şimdi de,
yum gözlerini ve düşüncelere bırak kendini:
seyrekleşiyor gitgide böyle günler.

Bayrak Знаме

Sonbahar güneşiyile altınlaşan
harikulâde bir gündü o gün!
Gençlik yıllarımda dahi
rüyamda bile göremezdim bunu.
Dayayıp sağ omzuma
kızıl bayrak gibi taşıdım seni
eski Üsküp sokaklarında
çağlayanları altında güneşin.

Ey, benim kızıl kasırgalarım!

Kilise Црква

Nebregovo Kilisesi'nin yıkılmakta olduğunu
söyledikleri o ana lânetler olsun!
Binlerce ağıtçı kadın
feryat figana ağıt yakmaya
başladı âdeta
içimde o zaman
zifiri karanlık yer altından fışkırmışçasına.

Çocukluğumun, son damarcıkları,
yok ediliyor demek ki göz göre göre;
ve en derinlerdeki kökümü bile açıyorlar işte,
önceden sezinlemiş gibiyim bu olanları
tedirginlikler kemiriyor çoktandır içimi
ve dermansızım epey zamandan beri.

Şeytanların, efsuncu kadının çanağını pislettiği
acemice resmedilen naif cehennemiyile
o küçücük kilise değil,
bedenim çöküyordu, diyebilirim,
yıkıntılar arasında
ağlayışlarla yankılanan.

Altı yaşında başlayan, ilk öğrencilik yıllarım da;
ve hayalî birinin vuruşuyla
semantronu hâlâ
son derece açık seçik
anılarımda çınlayan
o aynı kilise avlusunda
katıldığım ilk Aziz Sava kutlaması da;
ve köyün, mezarlarımız üzerine koyulan
tepsilerle tabaklar içinde çocuklarına ikram ettiği,
o rengârenk şekerçikler de –
bütün bunlar, bütün bunlar
yitip gidiyor birdenbire
yıkıntılar arasında.

Kilise üzerinde daireler çizerek süzülen kuşlar,
anılarımda kalan kargalar ve kuzgunlar,
onlar bile
şimdi
kilisenin yıkıldığı şu anda
hareketsiz gravürün bir parçası hâlini almış
göklere yükselen sıradan süse dönüşmüştür;
üstelik sınırlı ve siliktir uçuşları da.

Nebregovo kilisesi yıkılıyor,
vaktiyle yılmaz köylü ruhunun
sayesinde yapılan o küçük küçük kilise;
benimse bir şey gelmiyor elimden
o aynı yuvadan çıkmış olsam bile,
ezilmiş daha bir Habil'im ben de.

Vaftiz edildiğim kilise yıkılıyor, ey insanlar,
yok edilen benim mezarlarım;
imdat feryatlarım boşunadır oysa
elin derdi elin derdi kaldıkça

ve acı veremez hiç kimseye
inim inim inlesem
yüreğim lime lime olsa da.

Buna rağmen ben
ben lânetler yağdırıyorum
Nebregovo'daki kilisenin yıkıldığı
haberini bana ileten ana.
Önemi yoktur o an kavruan hasadın
ve anlamı korkunçtur o anın.

O küçük küçük kilisenin yanında
Noel Arifesi*) ile Aziz Basil Günü'nde**)
Koledarlar'ın***) ve Vasiliçarlar'ın****)
ateşleri yakılırdı
kara buza aldırış etmeksizin
ve ben
babamın omuzlarına oturmuş
karanlıkta fal taşı gibi açılmış gözlerimle
alevlerin
gölgelerinin oyununu
yığar dururdum içime
ruhumun derinliklerine
kat kat.

O küçük küçük kilisenin yanında
yaz bayramlarında
köyün orta yerinde, çayırda
yaşlılar otururdu,
horalar tepilirdi, taş atma
uzun atlama yarışmaları,
yapılırdı karşılarında,
sonu gelmezdi türkülerin, kahkahaların.

Geleceğe olan inancımız,

berekete ve gerçeğin gücüne
beslediğimiz umut doğardı
o küçük kilisenin yanında.

Garip garip adlar var etrafında:
Pelivar****), Poila*****), Orniçe*****)
ve Orniçe dedikleri o yerde
mezarlığın içinde
o sonbahar sabahı
belleklere
sonsuzlayın kazınan
dağ armudu*****)

Ve işte
küle dönüşüyor
şimdi
bizi ayakta tutan
temeli.

Ve işte yerle yeksan oluyor, bir hiçe dönüşüyor
tepkilerimiz, homurtularımız, gürültü patırtılarımız.

Ve işte
yıkılıyor
ruhlarımızın mabedi
şimdi.

Ve şimdi, yıkılıyorum ben de,
hem yalnız hem dertli
hem yıpranmış
hem perişan,
o küçük kiliseyle birlikte.

Kurtuluş yok senin için –
diye ünlüyor sağır semantron!

Ve koca bir hayat yitiyor
hoyrat yasalar marifetiyle.

Terk edilmiş küçük kilisem,
dayanak olurduim sana
üstelik iki bile omzumla,
yapabilseydim eğer!
O sütunlar güçüdür ne yazık ki
o yükü sırtlayamazlar,
çaresiz bedenimin
sağında da solunda da
bak nasıl ufalanıyor bir bir
senin kutsal taşların.

*) Ortodoks Makedonlar tarafından 6 Ocak'ta kutlanan; "Badnik"
adı verilen dinî bayram. (Ç.n.)

***) Eski Yeni Yıl olarak bilinen Vasilitsa, Gregorien takvimine
göre yeni yılın ilk günüdür ve 14 Ocak'ta kutlanır. (Ç.n.)

****) Makedonya'da, hem "Kolede" olarak da anılan Noel Arifesi
hem "Vasilitsa" denen Aziz Basil Günü kutlamaları dâhilinde
gerçekleştirilen, kötü ruhları ve iblisleri kovma ritüeline
katılanlara, Makedonya'da "koledar" ve "vasiliçar" denilmektedir.
(Ç.n.)

*****) Doğal maden suyu kaynağı. (Ç.n.)

****) Kıraç, çorak. (Ç.n.)
*****) Yalak, göze. (Ç.n.)
*****) Düzlük, açıklık. (Ç.n.)
*****) Ahlat. (Ç.n.)

Sis İçindeki Serçeler Врапци во магла

Birkaç serçe cıvıldaşıp duruyor sis içinde
saydam olmayan
bir kafese kapatılmışçasına.
Görmüyorum hiçbirini
yankılanan
cılız seslerini duyuyorum sadece,
tecrübeden biliyorum fakat:
üzerlerinde sallandıkları,
birkaç ihlamur dalına dizilmişlerdir,
gagalarına kadar tüyleri diken dikendir soğuktan,
kâh sol kâh sağ kanatlarını kâh kuyruklarını
silkeleyip durmaktadırlar,
yerlerini değiştirmektedirler arada bir
hatta yüz yüze konuşmaktadırlar bile aralarında, –
ve bu çok iyi bildiğim, o aynı eski oyundur,
şimdi göremesem de.
Bilmediğim tek bir şey var sadece:
sisten çıkışın yolunu biliyorlar mı.
Hiç kuşkusuz, kaygı içindedir, onlar,
sis ise görünüşte hareketsizdir sadece.

Baba Татко

Senden yardım beklentimiz olamaz bizim,
güçsüz ve bitkin olduğumu biliyoruz,
gene de konuş, konuş, konuş, baba,
demesi salt senin hakkın olan sözlerle.

Görgüsüz olduğumuzu düşünme sakın
ve kendimizce kibirlendiğimizi de sanma
ah baba, konuş, kutsaldır bizim için
senin hüznü dolu sözlerinin her biri.

Kesinlikle hissedilmesi gereken
bir nokta ve bir anlam vardır dünyada,
hep beraber aramakta olduğumuz,
bize vadettiğin başka şey yok zaten.

Huzur içinde ol! Alayın her türlüşünden
sevgimiz koruyacak seni sonsuzlayın.
Biz seninle mutluyuz, baba,
o hâlde bizimle mutlu ol sen de.

Uzun Yıllar Sonra Canlanan Anı Спомен по многу години

“Ezik bir kabile içinde doğduğumu
feryat figan haykırıyordu içimdeki ızdırıp.”
diye yazdığımda
yirmi yaşına henüz basmamıştım belki.
Onca uzun zamandan sonra,
şimdiye kadar bile,
peşimden geliyor bu aynı azap,
hatta giderek büyümüşçesine,
öyle ki yazdığım sözleri,
nifak tohumu saçtığım sanılsa da,
değiştirip biraz
şöyle diyebilirim bugün:
“ezik bir kabile içinde doğduğumu hâlâ
feryat figan haykırıyor içimdeki aynı ızdırıp.”

Gene de, umarım ki gelişigüzel değildir hiç de
böyle bir sınamaya ve böyle bir ızdıraba
maruz bırakılmış olmam.

O Gün Тој ден

Dehşet umutsuzluğu körüklercesine şimdi
ince bir yağmur uğul uğul aralıksız çiselese de,
yarın doğacak olan o günü
güzel bir gün olarak hayalle.
Sıradan akışın insafsızlığından
kapıp kaçırır o günü;
sadece ve sadece
serinkanlılığın sayesinde,
düşlenen bir çağda
kendilerine yol açtığın,
şaşkına dönmüş, umutlarını yitirmiş,
sevdiğin canları göreceksin içinde.

Bu gibi sözleri
hâlâ söyleyebildiğin için
kıvanç duy!

Kadın Жената

Kadındır sadece
hayata boyut katan,
yumuşaklığı ve metanetiyle,
pürüzsüzlüğüyle,
ipek giysisinden bile daha etkileyici
ipeksi dokunuşuyla,
dalga dalga gelen hareketleriyle –
içine bin bir anlam dolduğunu
ve sonsuzlukla sarmaş dolaş olduğunu
düşünmekten kendini alamaz insan.

Ağaçlar Arasında Меѓу дрвјата

Çakılıp kalmışçasına durmuşsun, kaskatı kesilmişçesine
sanki kök salmışsın yerin derinliklerine
serpilsinler diye
nemli toprağa ulaşmak çabası içinde.

Aslında daha iyi olurdu artık hiç kımıldanmaman, –
ötüşen kuşların
hem yurdu hem gölgesi
sayısız yaprağın hışirtisından sağırlaşman,
daha iyi olurdu
harikulâde bir senfoni yaratmaya
rüzgârla anlaşmaya varman, –
ve hiç yürümeye heves etmemendir en iyisi,
ağaçların birliğine hanel gelmesin diye.

Bir Kadın Şarkıcının Şiiri Песната на една певица

En önemlisi, rastgele,
anlık,
benzersiz olandır;
ağacın kibrite,
suyun ateşe,
elin göğüse,
tekrarlanamaz dokunuşlarla nasıl değdikleridir –
aslolan budur işte!
Diyorum ki, en önemliler,
bir defa vuku bulan,
geçici meselelerdir;
yalnız bir kez fark edilen,
görülen,
duyulanlardır –
tıpkı ruhu mest eden
senin şarkın gibi!
Uzarlarda bir yerlerde
halelerimiz ve yörüngelerimiz çevresinde,
o değil mi dönüp duran;

ve kâinatın kubbesi altında
bu şarkıyı sürekli dinleyen
tek kişi değil miyim ben?

Yardım Помощ

Anında yükü üzerlerine almaya hazır
onca yaşlı ve genç görüyorum çevremde,
içleri hınçtan arınmış,
beklenti içinde olmayan,
istedikleri bana yardım edebilmek sadece.
Bu denli açıkça ve safça yaklaşıyorlar onlar hayata,
tehlike akıllarının ucunda bile değil.
Oysa ben mum gibi eriyorum gene
ve kaptırmışım kendimi kötümserliğe.
Başını dik tut, ey biçare,
bu çıkarsız yardım sayesinde
geleceğe
bir katkın dokunur belki senin de!

Doyran'ın Sert Rüzgârları Дојрански ветришта

İşte o vahşileşen sürü geceye daldı yine,
sayısız atın toynak sesleri,
sayısız kamçının şaklaması.
Gök kubbenin altındaki çayırdaki
bir ölü ordu diriliyor yeniden,
birtakım karanlık şelaleler dökülüyor uçuruma uğultuyla.

Bilincin surlar örmeye kalkması beyhude şimdi
çözömlenmemiş mesaja anlam katma gayreti de.
Saldırı dınecek biraz, daha şiddetle alevlenecek sonra,
ve ruh güçsüz ve silâhsız sayılır onun karşısında.

Ve kopan bu kudurgan fırtına altında, yararı yoktur artık:
insanın hem kendinden hem başkalarından gizlenmede
ve kaçınılmaz hayatına öz ve izler kazandırma çabasında,
sığındığı o hıyanetler zırhı ve o yalanlar kalkanının.

Ve kurtuluş yoktur, tehditlerin
ziyan ettiği uykularda bile,

öyle ki kendini hor göreceksin
kendi rüyaların yüzünden.

Kapıp kaçırıyor seni bu esrarengiz afet, tepeden tırnağa,
anadan üryan; ve yaprak gibi önüne katıyor; ve paçavrayı
çiğnercesine çiğneyip duruyor; ve korku, korku, korku
siniyor son damarına da, iliklerine işlercesine.

Bir çeşit çılgınca kahkaha çarpıklaştırıyor geceyi –
ve artık rüzgâr değil uğuldayan,
kamçılıyıp duran vicdan artık.

Sterna*)
Стерна

Yoksa büyüklerim, Marko Krale'nin, Marko Kuleleri altında yaptığı; suyu taşmasın diye, bilmem kaç kaç arar pamukla; kim bilir ne kadar çakılan bir arşın büyüklüğünde mihla ağzını tıkadığı; böylece Pirlepe Ovası'nı, Ohri Gölü'nün bir benzeri hâline gelmekten kurtardığı Sterna'dan korkmuyorlar mı hiç?

M. Tsepenkov

Ağzına yığdığım
pamukla, paçavralarla,
kumla, çakılla,
taşlarla, kayalarla
tıkadım Sterna'yı –
suya engel olsunlar diye.

Dem son demdi!

*) Kaynaç; sarnıç. (Ç.n.)

Uykum kaçtı.
Gecenin köründe
suyun nasıl geldiğine, yer altında nasıl gürüldediğine,
uğuldadığına ve yankılandığına kulak vermeye gittim;
birine kızgın gibiydi
–ne dediği anlaşılmıyordu ama –
avlanmak niyetiyle ininden,
çıkma üzere olan
bozayı gibi.
Gecenin karanlığında.

Biliyordum: tam zamanının gelmesini
sabırla beklediğini.
Anaların çocuklarını uyutmalarını,
beşik sallamaların son bulmasını,
dönen çıkırıkların durmasını bekleyecektir;
çiftçilerin yemek yemelerini,
dolaklarını çözmelerini, çarıklarının içine
saman doldurmalarını da bekleyecektir;
bekleyecektir, küllenen
son közün sönmesini,
ağıllarda son çingırağın susmasını,
köpeklerin ortalıktan çekilmesini,
uykusuzluktan ve öksürükten muzdarip –
ihtiyarların sakinleşmelerini de.
Sessizliğe, dinginliğe, karanlığa bürünmesini her yerin;
kükrediğinde.
Sadece tam zamanının gelmesini bekleyen: Sterna.

Herkes uykuda,
yalnız ben uyanığım sabaha gebe gecede,
pusuya yatmış eşkıya gibi

bekliyorum –
yer altı uğultusunun içime dolan tedirginliğiyle,

tüyerim diken diken, bir nebze olsun ne zaman diner
beklentisi içinde –
çünkü o an her şeyi anımsadığı, en kötüye hazırlandığı
aşikâr.
Bağırarak, ellerimi sallamak, herkesi uyandırmak geçiyor
içimden!

Ve karar verdim o zaman:

Ağızına yığıdığım
pamukla, paçavralarla,
kumla, çakılla,
taşlarla, kayalarla
tıkadım Sterna'yı –
suya engel olsunlar diye.
İçim içime sığmıyordu sevinçten; ölüm seçirmesi
belirene dek onu boğmaya devam ettiğimden,
yeraltından gelen sesinin
giderek zayıflamasından;
hıçkırıya hıçkırıya ağlıyor ve merhamet dileniyordu sanki.

Daha, daha zorladım kendimi, çılgına döndüm
hiddetimden,
tırnaklarımla kazdım – kazma vurdum, tekmeledim
çiğnedim durdum, molozları yığıdım,
acelem vardı – ona kanım ısınmasın diye.
Durduğumda, nefes nefese, kan ter içindeydim,
çamurlu elimle alnımın terini sildim,
şöyle bir doğrudum ardından
havayı ve sessizliği doyasıya içime çektim,
duydum –
yer altında, uzaklarda, katıla katıla gülüyordu,

ağızını avucuyla kapatmışçasına biri.

Diken diken olmuştu tüyerim.

Yine gece şimdi, gecenin ölü saati yine.
Herkes derin uykularda benim gözüme uyku girmiyor
ama.

Hiç olmadığı kadar uğulduyor kulaklarımda Sterna
bütün sularıyla içime akmış gibi,
şurama, göğsüme,
damarlarıma taşınmış gibi
dur durak bilmeksizin,
üzerime üzerime geliyor karanlık yer altı suları
Sterna'yı yaratan benmişim sanki
onun demesi gerekeni benim demem gerekiyormuş
sanki.

Dinliyorum:
giderek kabarıyor suları.
Tam saatinin gelip çatmasını bekliyor o –
kükrediğinde her yerin sessizliğe, sakinliğe ve karanlığa
gömülmüş olmasını,
fışkıracağı; her şeyi örtmeye, boğmaya, sürüklemeye
gececeği anın gelmesini,
sonunda ulaşacağı enginlikte sükûnete kavuşmayı.

